

ความเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนามนุษย์

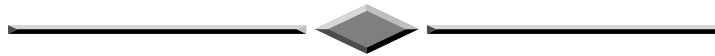
ในสาธารณรัฐเกาหลี

ช่วงปี พ.ศ. 2488 - 2535

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

สำนักนายกรัฐมนตรี

ความเติบโตทางเศรษฐกิจและ
การพัฒนามนุษย์ในประเทศเกาหลีใต้
ช่วงปี พ.ศ. 2488 - 2535

เรียบเรียงจาก

Economic Growth and Human Development
in
The Republic of Korea
1945 - 1992

ประเทศไทยกำลังจะมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติเพื่อการปฏิรูปการศึกษาของไทย ที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของคนให้สมบูรณ์เต็มที่ จะได้เป็นพลังที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่อไป

แนวโน้มการพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่อพัฒนาคนข้างต้น เป็นแนวโน้มของประเทศต่างๆ ทั่วโลกในยุคปัจจุบัน ซึ่งมีการแข่งขันกันอย่างรุนแรงระหว่างประเทศต่างๆ ในระบบเศรษฐกิจของโลก โดยเชื่อกันว่าปัจจัยที่ก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันและการพัฒนาทางเศรษฐกิจก็คือ ความรู้และสติปัญญาของคนที่เกิดจากการศึกษานั้นเอง

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะมีความเชื่อและแนวโน้มที่เห็นความสำคัญของการศึกษาต่อการพัฒนาเศรษฐกิจดังกล่าวแต่ก็ยังมีหลายคนไม่แน่ใจและสงสัยว่าความเชื่อนี้เป็นจริงเพียงใด

เพื่อเป็นการแก้ไขข้อสงสัยข้างต้น สำนักงานฯ จึงได้
ทำการศึกษาประสบการณ์ของต่างประเทศเกี่ยวกับความ
สัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการพัฒนาเศรษฐกิจ และเห็น
ว่าเอกสารความเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนา
มนุษย์ในประเทศเกาหลีใต้ ช่วงปี พ.ศ.2488 - 2535 คงจะ
ช่วยตอบข้อสงสัยได้ จึงแปลและเรียบเรียงเอกสารดังกล่าว
เพื่อประโยชน์ต่อการนำข้อมูลไปพิจารณาแก้ไขข้อสงสัยและ
ใช้เป็นบทเรียนสำหรับการจัดการศึกษาให้เอื้อต่อการ
พัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยต่อไป

(นายรุ่ง แก้วแดง)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ความเติบโตในทางเศรษฐกิจและ

การพัฒนามนุษย์ในประเทศเกาหลีใต้

ช่วงปี พ.ศ. 2488-2535

แปลและเรียบเรียงจากเอกสารเผยแพร่ของธนาคารโลก

เรื่อง Economic Growth and Human Development

in The Republic of Korea : 1945 - 1992

จาก <http://www.undp.org/hdro/oc24aa.htm>

สารบัญ

	หน้า
ตอนที่ 1 บทนำ	1
ตอนที่ 2 ภาพโดยรวมของความเติบโตทางเศรษฐกิจ ของประเทศเกาหลีใต้	3
2.1 ระยะการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ (พ.ศ. 2488-2504)	3
2.2 ระยะการเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยการส่งออก (พ.ศ. 2505-2516)	6
2.3 ระยะวิกฤตเศรษฐกิจและการกอบกู้เศรษฐกิจ (พ.ศ. 2517-2525)	7
2.4 ระยะปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ (พ.ศ. 2526-2535)	9
ตอนที่ 3 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประเทศ เกาหลีใต้	11
3.1 ทิศทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (พ.ศ. 2488-2535)	11
3.2 สาเหตุของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ใน ประเทศเกาหลีใต้	16

สารบัญ

	หน้า
3.2.1 รากฐานทางประวัติศาสตร์ของการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ในช่วงปี พ.ศ. 2488-2504	17
3.2.2 ความเติบโตทางการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2505-2535	19
(1) ยุทธศาสตร์การพัฒนามุ่งตอบสนองต่อโลก ภายนอก	19
(2) การกระจายรายได้และการสะสมทุนมนุษย์	22
3.3 การใช้ข้อมูลของประเทศต่างๆ ในการพิจารณา เรื่องการค้า การกระจายรายได้ และการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์	23
ตอนที่ 4 ผลของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีต่อ ความเติบโตทางเศรษฐกิจ	26
4.1 แหล่งที่มาของความเติบโตทางเศรษฐกิจ	26
4.2 ทุนมนุษย์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี	27
ตอนที่ 5 บทสรุป	30
ตอนที่ 6 บทเรียนสำหรับประเทศไทย	32

ประเทศเกาหลีใต้ได้รับการกล่าวขานอย่างมากเกี่ยวกับความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีอัตราการความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงกว่าร้อยละ 8 ต่อปีมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2503 นับได้ว่าเป็นประเทศที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจรวดเร็วที่สุดในโลก ทั้งที่ประเทศเกาหลีใต้ต้องเผชิญกับอุปสรรคมากมาย ซึ่งรวมถึงการตกอยู่ภายใต้กฎระเบียบอันเข้มงวดเมื่อสมัยเป็นอาณานิคมของประเทศญี่ปุ่น ความหายนะในช่วงสงครามเกาหลี ความไม่สงบทางการเมืองและการใช้จ่ายทางทหารเป็นจำนวนมากมหาศาลอันเนื่องมาจากการแบ่งแยกประเทศ

จากการศึกษาในหลายกรณีพบว่าความสำเร็จทางเศรษฐกิจของประเทศเกาหลีใต้เกิดขึ้นจากหลายปัจจัย เช่น อัตราการออมและการลงทุนที่สูง แรงงานที่มีระดับการศึกษาสูง ยุทธศาสตร์การส่งออกที่ได้รับการพัฒนาและดูแลอย่างดี นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัย

หนึ่งคือการศึกษาที่ประเทศเกาหลีใต้ประสบความสำเร็จอย่างมากในการเพิ่มปริมาณทุนมนุษย์

ตอนที่ 2

ภาพรวมของความเติบโตทางเศรษฐกิจ ของประเทศเกาหลีใต้

นับแต่ได้รับเอกราชในปี 2488 ความเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเกาหลีใต้สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ระยะด้วยกันคือ

1) ระยะการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ (พ.ศ. 2488-2504)

2) ระยะการเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยการส่งออก
(พ.ศ. 2505-2516)

3) ระยะประสบวิกฤตทางเศรษฐกิจและการกอบกู้
เศรษฐกิจ (พ.ศ. 2517-2525)

4) ระยะปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ (พ.ศ. 2526-2535)

2.1 ระยะการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ (พ.ศ. 2488-2504)

เมื่อญี่ปุ่นให้เอกราชแก่ประเทศเกาหลีในปี พ.ศ. 2488 ประเทศเกาหลีจำเป็นต้องฟื้นฟูเศรษฐกิจขึ้นมาใหม่ เนื่องจากในช่วงของการเป็นอาณานิคม ประเทศญี่ปุ่นต้องการ

ผนวกเอาระบบเศรษฐกิจของประเทศเกาหลีเข้ามาเป็นของ
ญี่ปุ่นด้วย จึงได้มีการเผยแพร่ระบบเศรษฐกิจและระบบ
สังคมแบบใหม่เข้าไปในประเทศเกาหลี มีการลงทุนอย่าง
มากในโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) เช่น โรงเรียน
รถไฟ ซึ่งยังคงอยู่ในประเทศเกาหลีต่อไปเมื่อได้รับเอกราชแล้ว
แต่ในขณะที่เป็นอาณานิคมนั้น กฎระเบียบที่
ญี่ปุ่นตั้งขึ้นได้ทำให้ทรัพยากรของเกาหลีตกเป็นของญี่ปุ่น
ทั้งหมด นักธุรกิจและช่างเทคนิคชาวเกาหลีมีโอกาสน้อย
มากในการใช้ทรัพยากรเพื่อพัฒนาประเทศและศักยภาพ
ของตน ดังนั้นหลังจากได้รับเอกราช เศรษฐกิจของ
ประเทศเกาหลีจึงอยู่ในสภาพเลวร้ายมาก จนไม่สามารถ
ฟื้นฟูให้กลับไปมีสภาพเหมือนในช่วงที่เป็นอาณานิคมได้
เนื่องจากขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ขาด
แคลนวัตถุดิบ ตลอดจนไม่มีความมั่นคงทางสังคมและการ
เมือง มีการประมาณการว่าอุตสาหกรรมของประเทศเกาหลี
ในปี พ.ศ. 2491 มีระดับการผลิตเพียงร้อยละ 15 ของการผลิต
ในปี พ.ศ. 2482

สงครามเกาหลีในช่วง พ.ศ. 2493-2496 ได้ทำลาย
เศรษฐกิจของประเทศนี้อย่างมาก ทั้งในด้านผู้คนที่เสียชีวิต
และทรัพย์สินที่ถูกทำลาย เมื่อสิ้นสุดสงครามจึงมีความ

พยายามอย่างมากที่จะฟื้นฟูเศรษฐกิจ ในช่วง พ.ศ. 2497-2504 เศรษฐกิจมีการพัฒนาดีขึ้นเป็นลำดับ อัตราความเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) โดยเฉลี่ยอยู่ที่ระดับร้อยละ 4.1 ความเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วงดังกล่าวมีสาเหตุสำคัญมาจากความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ซึ่งทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศเกาหลีได้รับทั้งวัตถุดิบและสินค้านำเข้าเป็นจำนวนมาก มีการประมาณการว่าในช่วง พ.ศ. 2496-2503 ความช่วยเหลือจากต่างประเทศมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 70 ของการนำเข้าทั้งหมด

ในระหว่างปี พ.ศ. 2497-2504 ประเทศเกาหลีได้มีนโยบายเศรษฐกิจแบบทดแทนการนำเข้า (Import Substitution) มีการคงอัตราแลกเปลี่ยนให้อยู่ในระดับสูงตลอดเวลา มีการป้องกันการนำเข้าด้วยการตั้งกำแพงภาษีและกฎระเบียบมากมาย นอกจากนี้ยังอัตราเงินเฟ้อได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพียงช่วงระยะเวลา 3 เดือนจากการได้รับเอกราช ดัชนีราคาขายส่ง (Wholesale Index) ที่กรุงโซล เท่ากับ 1600 อันมีสาเหตุเนื่องมาจากความไม่สงบทางสังคมและการเมือง

2.2 ระยะเวลาเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยการส่งออก

(พ.ศ.2505-2516)

ความเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วเป็นประวัติการณ์ของประเทศเกาหลีได้เริ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2503 เมื่อมีการเปลี่ยนนโยบายจากการทดแทนการนำเข้า (Import Substitution) มาเป็นการส่งเสริมการส่งออก (Export Orientation) หลังจากประธานาธิบดี Park เข้าดำรงตำแหน่งในปี พ.ศ. 2504 ได้เริ่มพัฒนาเศรษฐกิจ โดยดำเนินนโยบายปฏิรูปการค้าและส่งเสริมการส่งออก

ผลการเปลี่ยนแปลงอย่างเบ็ดเสร็จไปสู่ระบบเศรษฐกิจแบบส่งเสริมการส่งออกได้ส่งผลคืออย่างมากต่อประเทศเกาหลีใต้ ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) ได้เพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 8.7 ต่อปี ทำให้ในช่วง พ.ศ. 2505-2516 มูลค่าที่แท้จริงของการส่งออกทั้งหมดเพิ่มขึ้นร้อยละ 30 ต่อปี สินค้าอุตสาหกรรมเมื่อคิดเป็นสัดส่วนของสินค้าส่งออกเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 27 ในปี พ.ศ. 2505 เป็นร้อยละ 86 ในปี 2516

ในช่วงเวลาดังกล่าว เสถียรภาพทางด้านราคามีทิศทางที่ดีขึ้น ถึงแม้อัตราเงินเฟ้อที่วัดโดยดัชนีผู้บริโภคจะเป็นตัวเลขสองหลักตลอดช่วงเวลานี้ก็ตาม แต่ก็อยู่ใน

ระดับที่ค่อนข้างต่ำ คือเฉลี่ยร้อยละ 12.3 ต่อปีในช่วง พ.ศ. 2505-2516

อย่างไรก็ตาม ปัญหาของระบบเศรษฐกิจในช่วงเวลาดังกล่าวคือปัญหาเรื่องดุลการชำระเงิน ถึงแม้ว่าอัตราการออมจะอยู่ในระดับสูง แต่อัตราการลงทุนที่สูงกว่าอัตราการออม ทำให้เกิดการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดเฉลี่ยร้อยละ 4 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) ทำให้หนี้สินต่างประเทศเพิ่มสูงถึงร้อยละ 32 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติในปี พ.ศ. 2516

2.3 ระยะประสพวิกฤตเศรษฐกิจและการกอบกู้เศรษฐกิจ (พ.ศ. 2517-2525)

ในช่วงต้นปี พ.ศ.2513 รัฐบาลเกาหลีได้พบว่าความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกของประเทศลดลงเป็นอย่างมาก จึงใช้นโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมการส่งออกและอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าสินค้าทุนและสินค้าขั้นกลาง ผลที่ตามมาคือการลงทุนอย่างมหาศาลในอุตสาหกรรมเคมีและอุตสาหกรรมหนัก เช่น การต่อเรือเหล็กกล้า และปิโตรเคมี โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนถึงปี พ.ศ. 2522 การส่งเสริมอุตสาหกรรมหนักและอุตสาหกรรมเคมีอย่างขนานใหญ่แสดงให้เห็นถึงนโยบายการแทรกแซง

ที่ไร้ประสิทธิภาพของรัฐบาล ก่อให้เกิดสินค้าตกค้างเป็นจำนวนมากในอุตสาหกรรมหนักและอุตสาหกรรมเคมี ภาคการเงินมีหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นเนื่องมาจากการให้อุตสาหกรรมดังกล่าวกู้ยืม

ระบบเศรษฐกิจของเกาหลีตกต่ำตลอดช่วงปี 2513-2523 เนื่องจากราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้นและภาวะเศรษฐกิจถดถอยของโลก ทำให้ความเติบโตด้านการส่งออกชดเชยตัว การที่รัฐบาลพึ่งพาเงินกู้จากต่างประเทศเพื่อนำไปใช้ในโครงการลงทุนขนาดใหญ่ ทำให้บัญชีเดินสะพัดขาดดุลอย่างต่อเนื่อง หนี้ต่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงเวลาดังกล่าว จนถึงระดับ 25 พันล้านเหรียญสหรัฐในปี 2523 หรือคิดเป็นร้อยละ 45 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP)

ปี พ.ศ. 2523 ถือได้ว่าระบบเศรษฐกิจของเกาหลีได้ประสบวิกฤตอย่างหนัก ทั้งจากวิกฤตการณ์ราคาน้ำมันโลกและความเสียหายในภาคเกษตรกรรม ปัญหาดังกล่าวเลวร้ายมากขึ้น เนื่องจากความไม่มั่นคงทางการเมืองและสังคมภายหลังการลอบสังหารประธานาธิบดี Park ในเดือนตุลาคม 2522 ทำให้เกาหลีใต้ต้องเผชิญกับอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ติดลบ (-2.7%) เป็นครั้งแรกนับ

แต่ปี พ.ศ. 2500 และอัตราเงินเฟ้อสูงถึงร้อยละ 22.4 ในปี 2523

ถึงแม้จะประสบภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ ประเทศเกาหลีใต้ก็สามารถฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากภาคเกษตรกรรมมีผลผลิตดีขึ้น และมีความมั่นคงทางการเมืองดีขึ้น อันเกิดจากรัฐบาลทหารที่ก่อตั้งขึ้นใหม่โดย นายพล Chun ทำให้อัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงขึ้นเป็นร้อยละ 6.2 ในปี 2524 และดุลการชำระเงินดีขึ้น ในขณะที่อัตราส่วนการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) ลดลงจากร้อยละ 8.5 ในปี 2523 เหลือเพียงร้อยละ 1.9 ในปี 2526

2.4 ระยะเวลาปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ (พ.ศ. 2526-2535)

ปี พ.ศ. 2526 เป็นปีที่เศรษฐกิจเกาหลีใต้รุ่งเรืองที่สุด อัตราความเจริญเติบโตสูงถึงร้อยละ 12 เสถียรภาพด้านราคาอยู่ในระดับที่สูงมาก และอัตราเงินเฟ้อลดลงจนถึงระดับน้อยกว่าร้อยละ 4 เป็นเวลา 5 ปีติดต่อกัน นับตั้งแต่ปี 2525 เป็นต้นมา ในช่วงเวลาดังกล่าวรัฐบาลได้เริ่มนโยบายเปิดตลาดเสรีควบคู่ไปกับการสร้างเสถียรภาพด้านราคา รัฐบาลได้เปลี่ยนบทบาทจากการแทรกแซงโดยตรงมาเป็น

การให้คำแนะนำ มีการลดเงินให้กู้ยืมเพื่อการอุดหนุนอุตสาหกรรม ซึ่งอยู่ภายใต้โครงการเปิดตลาดเสรีทางการเงิน นับแต่ปี 2529 เกาหลีใต้มีความเติบโตทางเศรษฐกิจสูง โดยในช่วงปี 2529-2535 อัตราความเจริญเติบโตเฉลี่ยมีค่าร้อยละ 9.2 ต่อปี อัตราเงินเฟ้อโดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 5.7 ต่อปี สถานะทางด้านดุลบัญชีเดินสะพัดดีขึ้น ทำให้ความกังวลในเรื่องหนี้สินต่างประเทศหมดไป

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในประเทศไทย

3.1 ทิศทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ปี พ.ศ. 2488-2535

ในช่วงปี พ.ศ. 2488-2504 ซึ่งเป็นปีก่อนหน้าช่วงเวลาของความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ เกาหลีใต้ได้ขยายการศึกษาอย่างมาก อัตราการเข้าเรียนในทุกระดับเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ลักษณะเด่นของการขยายตัวทางการศึกษาของเกาหลีใต้ในช่วงแรกนี้คืออัตราการเข้าเรียนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ก้าวกระโดดในปี 2489 ซึ่งเป็นเวลาเพียงหนึ่งปีหลังจากได้รับเอกราช การสมัครเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาเพิ่มจาก 1.4 ล้านคนเป็น 2.2 ล้านคน และการสมัครเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาเพิ่มจาก 8,000 คนเป็น 13,000 คน

การขยายตัวอย่างรวดเร็วของอัตราการเข้าเรียนดังกล่าวทำให้กำลังแรงงานที่สำเร็จการศึกษาเพิ่มขึ้นมากในช่วงปี 2488-2503 โดยในปี 2488 ประชากรที่เป็นผู้ใหญ่

ประมาณร้อยละ 56 ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา และร้อยละ 20 ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา นับว่าแตกต่างเป็นอย่างมากจากปี 2488 ซึ่งมีประชากรที่เป็นผู้ใหญ่ประมาณร้อยละ 87 ไม่เคยได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียนเลย

จากการระดมการลงทุนทางการศึกษาในช่วงเริ่มแรก ทำให้เกาหลีใต้มีทรัพยากรมนุษย์จำนวนมหาศาลตั้งแต่นั้นปี 2503 ความสำเร็จทางการศึกษาของเกาหลีใต้ในปี 2503 ถือได้ว่ามีความก้าวหน้ากว่าประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ โดยในช่วงเวลาดังกล่าว ประเทศเหล่านั้นมีผู้ใหญ่ที่ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษาเพียงประมาณร้อยละ 26 และได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเพียงร้อยละ 5

ถึงแม้ว่าความสำเร็จทางการศึกษาของเกาหลีใต้ในช่วงปี 2503 ยังต่ำกว่าประเทศที่พัฒนาแล้วและกลุ่มประเทศในแถบลาตินอเมริกา แต่เกาหลีใต้ได้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างต่อเนื่อง ทำให้สัดส่วนของผู้ใหญ่ที่ได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเพิ่มจากร้อยละ 20 ในปี 2503 เป็นร้อยละ 76 ในปี 2533 ส่งผลให้จำนวนปีการศึกษาโดยเฉลี่ยของประชากรอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้นจาก 4.2 ปี

ในปี 2523 เป็น 9.9 ปีในปี 2533 ซึ่งสูงกว่าการศึกษาโดยเฉลี่ยของกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว

การพัฒนาทางการศึกษาของเกาหลีใต้ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการพัฒนาในด้านคุณภาพที่ดีเยี่ยม ดังจะเห็นได้จากการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบในวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ของนักเรียนอายุ 13 ปีจาก 19 ประเทศ โดยสมาคมประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษานานาชาติ (International Association for the Evaluation of Educational Achievement : IEA) ในปี 2534 ที่ปรากฏว่านักเรียนเกาหลีใต้ได้คะแนนสูงที่สุดในวิชาวิทยาศาสตร์ และได้คะแนนเป็นอันดับที่สองรองจากประเทศจีนในวิชาคณิตศาสตร์

มีนักวิชาการเชื่อว่าการใช้จ่ายของภาครัฐมีความสำคัญต่อคุณภาพทางการศึกษา แต่สำหรับประเทศเกาหลีแล้ว ไม่มีหลักฐานยืนยันความเชื่อดังกล่าว เพราะเมื่อพิจารณาสัดส่วนของงบประมาณทางการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของประเทศเกาหลีใต้ในช่วงปี 2513-2533 ปรากฏว่ามีค่าเพียงร้อยละ 3 ซึ่งนับว่าอยู่ในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ นอกจากนี้ อัตราส่วนของนักเรียนต่อครูทั้งใน

ระดับประถมและมัธยมศึกษาของประเทศเกาหลีใต้ก็ต่ำกว่ากลุ่มประเทศทั้งที่พัฒนาแล้วและที่กำลังพัฒนา โดยสัดส่วนนักเรียนต่อครู 1 คนในระดับประถมศึกษาในปี 2503 เท่ากับ 58:1 และในระดับมัธยมศึกษาเท่ากับ 34:1 ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนามีสัดส่วนเท่ากับ 30:1 ในระดับประถมศึกษาและ 18:1 ในระดับมัธยมศึกษา

สัดส่วนของค่าใช้จ่ายภาครัฐที่ให้กับการศึกษาต่อจำนวนนักเรียนของประเทศเกาหลีใต้ก็อยู่ในระดับต่ำเช่นเดียวกัน โดยในปี 2503 ค่าใช้จ่ายระดับประถมและมัธยมศึกษาของรัฐต่อนักเรียน 1 คนเท่ากับ 152 เหรียญสหรัฐ ในขณะที่กลุ่มประเทศกำลังพัฒนามีค่าใช้จ่ายดังกล่าวเท่ากับ 157 เหรียญสหรัฐ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่ารัฐบาลเกาหลีใต้จะเสียค่าใช้จ่ายทางการศึกษาค่อนข้างต่ำ แต่เงินเดือนเฉลี่ยของครูในระดับประถมศึกษาที่อยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง โดยมีเงินเดือนครูโดยเฉลี่ยประมาณ 7,236 เหรียญสหรัฐ หรือคิดเป็น 8.2 เท่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติต่อหัว ในขณะที่เงินเดือนเฉลี่ยของครูในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาเท่ากับ 4,867 เหรียญสหรัฐ หรือคิดเป็น 4.5 เท่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติต่อหัว การที่เงินเดือนครูสูงเช่นนี้

อาจจะสะท้อนให้เห็นคุณภาพที่ค่อนข้างสูงของครูชาวเกาหลีใต้

หากพิจารณาคุณภาพทางการศึกษาจากอัตราการเข้าชั้น อัตรการออกกลางคันและจำนวนปีที่ได้รับการศึกษาในระดับประถมและมัธยมศึกษาแล้ว เกาหลีใต้นับว่ามีคุณภาพทางการศึกษาที่ดีกว่ากลุ่มประเทศทั้งที่พัฒนาแล้วและที่กำลังพัฒนา ดังนั้นคุณภาพทางการศึกษาที่ดีของเกาหลีใต้น่าจะเป็นผลมาจากคุณภาพที่ดีของครู จำนวนวันเรียนของนักเรียนที่มากกว่าประเทศอื่นๆ และอัตราการเข้าชั้นรวมทั้งอัตราการออกกลางคันที่ต่ำกว่าประเทศอื่นๆ มากกว่าที่จะเป็นผลมาจากการใช้จ่ายของรัฐบาล

เนื่องจากในช่วงเวลาข้างต้น รัฐบาลเกาหลีใต้มีความสามารถในการใช้จ่ายด้านการศึกษาน้อย ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาส่วนใหญ่จึงตกเป็นภาระของเอกชน ค่าใช้จ่ายในโรงเรียน ซึ่งได้แก่ ค่าก่อสร้างและค่าใช้จ่ายดำเนินการของโรงเรียนจะเป็นภาระของนักเรียน รัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น และมูลนิธิเอกชน ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ซึ่งได้แก่ ค่าหนังสือเรียน ค่าพาหนะ ค่าอุปกรณ์ในห้องเรียนก็เป็นภาระของนักเรียน มีการประมาณการกันว่าค่าใช้จ่ายทางการศึกษาทั้งหมดในปี 2511 คิดเป็น 146 พันล้านบาทหรือ

ร้อยละ 8.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) และเพิ่มขึ้นเป็น 18,126 พันล้านบาท หรือร้อยละ 10.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติในปี 2533 โดยค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ตกเป็นภาระของภาคเอกชน ทั้งนี้ในช่วงปี 2511-2533 เกินกว่าร้อยละ 63 ของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาเป็นภาระของนักเรียน

3.2 สาเหตุของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประเทศเกาหลีใต้

ความเติบโตทางการศึกษามักเกิดควบคู่ไปกับความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ เพราะความต้องการทางการศึกษาจะมีทิศทางเดียวกับการเพิ่มขึ้นของรายได้ แต่ในกรณีของประเทศเกาหลีใต้นั้นความเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวไม่สามารถอธิบายการขยายตัวทางการศึกษาอย่างรวดเร็วได้ ดังจะเห็นได้ว่าการขยายตัวทางการศึกษาระยะแรกเกิดขึ้นในช่วงปี 2488-2504 ซึ่งเป็นช่วงก่อนที่จะมีความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ แม้กระทั่งในช่วงที่เศรษฐกิจรุ่งเรืองตั้งแต่ต้นปี 2503 ความสำเร็จในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของเกาหลีใต้ก็มีมากมายเกินกว่าที่จะอธิบายได้จากความเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว

3.2.1 รากฐานทางประวัติศาสตร์ของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในช่วงปี 2488-2504

การที่อัตราการเข้าเรียนในช่วงปี 2488-2504 เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เกิดจากปัจจัยด้านประวัติศาสตร์หลายปัจจัย ได้แก่ ความต้องการทางการศึกษาที่เกิดขึ้นจากแรงผลักดันทางเศรษฐกิจและสังคม และการตกเป็นอาณานิคมรวมทั้งสงครามเกาหลีที่ทำให้ระบบชนชั้นทางสังคมที่มีอยู่เดิมถูกทำลาย จึงมีการสร้างชนชั้นทางสังคมขึ้นมาใหม่ ประกอบกับความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในเรื่องเชื้อชาติ วัฒนธรรมและภาษาของชาวเกาหลี จึงทำให้การศึกษาเป็นปัจจัยหลักเพียงปัจจัยเดียวที่ชาวเกาหลีเห็นว่าเป็นเครื่องมือที่จะทำให้ตนมีฐานะทางสังคมสูงขึ้น แรงผลักดันทางสังคมเช่นนี้ได้สร้างความต้องการทางการศึกษาให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน

แรงผลักดันทางสังคมก็มีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับแรงผลักดันทางเศรษฐกิจ เพราะประชาชนมักจะเห็นว่าการศึกษาเป็นปัจจัยหลักที่จะทำให้ได้อาชีพที่ดี ซึ่งเป็นหลักประกันผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและสถานะทางสังคม

อย่างไรก็ตาม ความเติบโตทางการศึกษาของเกาหลีใต้ในช่วงปี 2488-2504 ก็ไม่สามารถอธิบายได้โดยดูจากความต้องการทางการศึกษาเพียงอย่างเดียว การขยายตัวของอุปทานทางการศึกษาก็เป็นสิ่งที่ทำให้ความต้องการทางการศึกษาที่มีอยู่สูงได้รับการตอบสนองเช่นเดียวกัน ทั้งนี้นักวิชาการบางคนได้เสนอแนวคิดที่ว่า การที่ประเทศเกาหลีตกเป็นอาณานิคมของญี่ปุ่นมีส่วนช่วยผลักดันการศึกษาในประเทศเกาหลี แต่ไม่มีหลักฐานหนักแน่นเพียงพอที่ยืนยันแนวคิดดังกล่าว สิ่งที่น่าจะถือว่าญี่ปุ่นให้แก่เกาหลีในเรื่องการศึกษา ก็คืออาคารสถานที่และการที่ครูชาวเกาหลีจำนวนมากได้รับการศึกษาตามแบบของญี่ปุ่น

นอกจากญี่ปุ่นที่มีบทบาทต่อการศึกษาของเกาหลีใต้แล้ว กองทัพสหรัฐที่อยู่ในเกาหลีระหว่างปี 2488-2491 ก็มีส่วนขยายโอกาสทางการศึกษาของประเศนี้ โดยค่าใช้จ่ายประมาณสองในสามของต้นทุนดำเนินการของโรงเรียนประถมศึกษาในขณะนั้นได้รับความช่วยเหลือจากกองทัพสหรัฐ นอกจากนั้น ความช่วยเหลือจากต่างประเทศประมาณ 100 ล้านดอลลาร์สหรัฐในช่วงปี 2495-2509 ก็เป็นทรัพยากรสำคัญในการสร้างห้องเรียนและการขยายการศึกษาของประเทศเกาหลี

ในช่วงเวลาดังกล่าว รัฐบาลเกาหลีมีบทบาทต่อการศึกษาค่อนข้างน้อยเนื่องจากความจำกัดด้านการเงิน แต่รัฐบาลก็มีส่วนอย่างมากในการลดอัตราการไม่รู้หนังสือของผู้ใหญ่ ด้วยการเริ่มโครงการแห่งชาติเพื่อการรู้หนังสือ ซึ่งช่วยเพิ่มอัตราการรู้หนังสือของผู้ใหญ่จากร้อยละ 22 ในปี 2488 เป็นร้อยละ 80 ในปี 2503

3.2.2 ความเติบโตทางการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2505-2535

ความสำเร็จในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของเกาหลีได้ในช่วงเวลาดังกล่าวไม่สามารถอธิบายได้ด้วยความเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว เพราะแม้กระทั่งประเทศที่มีความเติบโตทางเศรษฐกิจสูงที่สุดในโลก ก็ไม่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เทียบเท่ากับประเทศเกาหลีได้ ทั้งนี้ ปัจจัยพิเศษนอกเหนือจากความเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเกาหลีได้ ก็คือยุทธศาสตร์การพัฒนาที่มุ่งตอบสนองต่อโลกภายนอกและการกระจายรายได้ให้มีความเท่าเทียมกัน

(1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่มุ่งตอบสนองต่อโลกภายนอก

การที่ประเทศเกาหลีได้สามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างรวดเร็ว อาจจะอธิบายได้จากการที่เกาหลีได้ใช้นโยบายสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยการให้

ความสำคัญต่อโลกภายนอก ซึ่งเกาหลีใต้สามารถดำเนินนโยบายดังกล่าวด้วยการใช้แรงงานที่มีการศึกษาที่มีอย่างเหลือเฟือ ในช่วงปี 2503-2513 เกาหลีได้มุ่งเน้นการส่งออกสินค้าที่ใช้แรงงานเป็นกำลังหลักในการผลิต หลังจากนั้นจึงพัฒนาไปสู่การผลิตสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีมากขึ้น ความแข็งแกร่งของอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเป็นหลักในการผลิตได้ก่อให้เกิดความเติบโตในการจ้างงานและทำให้ค่าแรงเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้การศึกษาที่มีความสำคัญมากขึ้น โดยในช่วงเวลาดังกล่าว อัตราการว่างงานของเกาหลีได้อยู่ในระดับที่ต่ำมากคือประมาณร้อยละ 4.4 ในช่วงปี 2506-2535

คุณลักษณะอีกประการหนึ่งของนโยบายการพัฒนาประเทศที่ส่งผลดีต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ ระบบเศรษฐกิจที่ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกจะทำให้เกิดแรงกดดันจากการแข่งขันในระดับโลกให้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอยู่ตลอดเวลา ส่งผลให้มีแรงกระตุ้นที่จะลงทุนทางการศึกษา และผลจากการที่สังคมมีระดับการศึกษาสูงขึ้น ก็คือระบบเศรษฐกิจที่ให้ความสนใจแก่โลกภายนอกมากขึ้น และเป็นสังคมที่ต้องการการลงทุนทางการศึกษาเพื่อก้าวไปสู่การมีเทคโนโลยีที่ล้ำหน้ามากขึ้น ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจที่ไม่

สนใจการเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอก จะมีแรงกระตุ้นเพียงเล็กน้อยที่จะทำให้ประชากรรับการศึกษาเกินกว่าตำแหน่งหน้าที่ เพราะการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีเป็นไปอย่างช้ามาก

เป็นที่ทราบกันดีว่าการลงทุนทางการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็น ที่จะช่วยเพิ่มความสามารถในการปรับตัวของคนงานให้เข้ากับสภาพการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี จากการที่ความเติบโตทางเศรษฐกิจได้สร้างความเปลี่ยนแปลงอย่างมากในอาชีพต่างๆ จึงทำให้การศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะการศึกษาจะช่วยให้ประชาชนสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นได้ ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในอุตสาหกรรมส่งออกและโครงสร้างการจ้างงานของเกาหลีใต้ได้ก่อให้เกิดความต้องการทางการศึกษาของประเทศนี้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

โดยสรุปแล้ว ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เน้นการส่งออกของเกาหลีใต้ได้ส่งเสริมให้คนงานมีความต้องการทางการศึกษาและการฝึกอบรมเพิ่มขึ้น ตลาดแรงงานที่มีการแข่งขันกันสูงได้ก่อให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรด้านแรงงานอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างแรงกระตุ้นให้คนงาน

ต้องการการศึกษาสูงขึ้น เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นตลอดเวลา เพื่อตอบสนองความซับซ้อนทางด้านเทคโนโลยีที่มีเพิ่มมากขึ้น การแข่งขันในระดับโลกช่วยทำให้รัฐบาลและภาคเอกชนมีความกระตือรือร้นที่จะลงทุนเพื่อสะสมทุนมนุษย์ให้แก่ระบบเศรษฐกิจ

(2) การกระจายรายได้และการสะสมทุนมนุษย์

ในช่วงสามทศวรรษที่เกาหลีใต้มีความเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว เกาหลีใต้ประสบความสำเร็จอย่างสูงในการสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการกระจายรายได้ ในช่วงปี 2503 เกาหลีใต้มีการกระจายรายได้ที่ค่อนข้างเท่าเทียมกัน อันเนื่องมาจากการปฏิรูปที่ดินสองครั้งและสงครามเกาหลี การปฏิรูปที่ดินทำให้การกระจายการถือครองที่ดินซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตอย่างหนึ่งมีความเท่าเทียมกัน ในขณะที่สงครามเกาหลีได้ทำลายทุนและปัจจัยการผลิตชนิดอื่นที่นอกเหนือจากที่ดินจนหมดสิ้น ดังนั้นอาจถือได้ว่าการกระจายทรัพย์สินของเกาหลีใต้มีความเท่าเทียมกันมาตั้งแต่ก่อนที่จะมีความเติบโตทางเศรษฐกิจในต้นปี 2503 แม้แต่ในช่วงที่มีความเติบโตทางเศรษฐกิจ การกระจายรายได้ในช่วงดังกล่าวก็ไม่ได้ลดลง

เนื่องมาจากปัจจัยหลายประการ ได้แก่ความเติบโตในด้าน การจ้างงาน อัตราการว่างงานที่ต่ำและโครงการสวัสดิการ สังคมของรัฐบาลที่มีอยู่มากมาย ทำให้การใช้จ่ายของภาค รัฐในเรื่องการประกันสังคมและสวัสดิการสังคมเพิ่มสูงขึ้น ตลอดสองทศวรรษที่ผ่านมา

ความเท่าเทียมกันในการกระจายรายได้ส่งผลต่อการ สะสมทุนมนุษย์สองประการด้วยกัน ประการแรก เนื่องจากการใช้จ่ายทางการศึกษาในเกาหลีได้ส่วนใหญ่เป็น ภาระของผู้ปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับมัธยม ศึกษา ความเท่าเทียมกันในการกระจายรายได้ จึงทำให้ผู้ ปกครองมีเงินเหลือพอที่จะใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของบุตร ประการที่สอง การกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกันได้กระตุ้น ให้ประชาชนโดยทั่วไป ซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจใกล้เคียง กันเกิดความต้องการทางการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น เพื่อให้ มีสถานะทางสังคมที่ดีขึ้นกว่าเดิม

3.3 การใช้ข้อมูลของประเทศต่างๆ ในการพิจารณาเรื่อง การค้า การกระจายรายได้ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

รายงานนี้ได้้นำข้อมูลของ 57 ประเทศมาสร้างสม การถดถอยเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการค้าและการ

กระจายรายได้กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งได้สมการ
ถดถอยดังนี้คือ

$$\begin{aligned} \text{DH} &= 1.37 - 0.5 * \text{H60} + 0.58 * \text{GDP60L} + \\ & \quad 0.99 * \text{OPENNESS} - 5 * \text{GINI60} + \\ & \quad 1.86 * \text{EDUC/GDP} \end{aligned}$$

โดยกำหนดให้

DH = การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

H60 = จำนวนปีที่ได้รับการศึกษาของกำลัง
แรงงานในปี 2503

GDP60L = ค่า Log ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายใน
ประเทศ (GDP) ต่อหัวในปี 2503

OPENNESS = ความเปิดกว้างของระบบเศรษฐกิจ

GINI60 = ความเท่าเทียมกันในการกระจายรายได้
ในปี 2503

EDUC/GDP = อัตราส่วนของค่าใช้จ่ายภาครัฐเพื่อ
การศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายใน
ประเทศ

ผลของสมการแสดงว่าการค้าและการกระจายรายได้
ได้เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ความ

เปิดกว้างทางเศรษฐกิจและความเท่าเทียมกันในการ
กระจายรายได้มีความสัมพันธ์เป็นปฏิภาคตรงกับการ
พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการใช้จ่ายทางการศึกษาของ
ภาครัฐไม่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

พลวงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มี ต่อความเติบโตทางเศรษฐกิจ

ในตอนต่อไปนี้จะกล่าวถึงความมั่งคั่งทางการศึกษาของเกาหลีใต้ที่ส่งผลดีต่อความเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยมีสมมุติฐานว่าแรงงานที่มีการศึกษาจะช่วยเพิ่มผลผลิต เพราะแรงงานมีผลิตภาพที่ดีขึ้น ในขณะที่เดียวกันแรงงานก็ได้ค่าจ้างที่สูงขึ้นด้วยเช่นกัน

4.1 แหล่งที่มาของความเติบโตทางเศรษฐกิจ

ได้มีการนำสมการการผลิตมาคำนวณหาปัจจัยที่สร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจให้แก่เกาหลีใต้ และพบว่าร้อยละ 64 ของผลผลิตในช่วงปี 2506-2526 เกิดขึ้นจากปัจจัยสามประการได้แก่ จำนวนกำลังแรงงาน ทุมนมนุษย์ และสุขภาพ และร้อยละ 36 เกิดจากปัจจัยอื่น นอกจากนั้นยังพบว่าในขณะที่เศรษฐกิจเติบโตขึ้นเรื่อยๆ ปัจจัยทั้งสามประการก็เพิ่มความสำคัญขึ้นเรื่อยๆ เช่นกัน โดยในช่วงปี

2505-2515 ร้อยละ 51 ของผลผลิตเกิดจากปัจจัยทั้งสาม ประการ ในขณะที่ในช่วงปี 2515-2525 ปัจจัยทั้งสาม ประการก่อให้เกิดผลผลิตถึงร้อยละ 80

ความเติบโตของปัจจัยการผลิตและสัดส่วนของ ปัจจัยที่เพิ่มขึ้นดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงผลดีของการศึกษา ที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ เพราะทุนมนุษย์ (การศึกษา) ที่ เพิ่มขึ้นอย่างสอดคล้องกับจำนวนกำลังแรงงานจะทำให้ เกิดความเป็นไปได้ในการเพิ่มทุนกายภาพ (เครื่องจักร เทคโนโลยี) เมื่อปัจจัยที่ใช้ในการผลิตทั้งสามประการอยู่ใน สัดส่วนที่เหมาะสมพอดีกัน ก็จะส่งผลให้การพัฒนา เศรษฐกิจเป็นไปอย่างราบรื่น

4.2 ทุนมนุษย์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

นอกจากการสะสมทุนมนุษย์จะทำให้การสะสม ทุนกายภาพมีความเป็นไปได้ การสะสมทุนมนุษย์ยังก่อให้เกิด ความก้าวหน้าในทุนกายภาพอีกด้วย ทั้งนี้ เพราะความ สามารถในการพัฒนาเทคโนโลยีย่อมขึ้นอยู่กับทุนมนุษย์ที่มี อยู่ในระบบเศรษฐกิจนั้นด้วย

อุตสาหกรรมของเกาหลีใต้ได้รับการส่งเสริมให้มีการ นำเทคโนโลยีจากประเทศที่พัฒนาแล้วเข้ามาใช้ โดย รัฐบาลให้การอุดหนุนการนำเข้าผลิตภัณฑ์ที่มีเทคโนโลยี

สูงอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามการปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีที่ทันสมัยของต่างประเทศไม่ใช่เป็นสิ่งที่ทำได้ในทันทีทันใด ถ้าหากไม่มีแรงงานที่ได้รับการศึกษาดีพอ แต่เกาหลีใต้มีแรงงานพร้อมอยู่แล้วก่อนที่อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกของเกาหลีใต้จะเริ่มขึ้นเสียอีก

ทั้งนี้ มีหลักฐานมากมายที่ยืนยันว่าประเทศเกาหลีใต้ตระหนักถึงความสำคัญของการสะสมทุนมนุษย์ที่มีต่อการดูดซับเทคโนโลยีของต่างประเทศ ดังจะเห็นได้ว่าในช่วงปี 2503-2513 เมื่อเกาหลีใต้เริ่มใช้ยุทธศาสตร์การเปิดตัวสู่ภายนอก ได้มีการส่งผู้จัดการและคนงานชาวเกาหลีใต้จำนวนมากไปต่างประเทศเพื่อเรียนรู้เทคโนโลยีของประเทศอื่น นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าที่น่าทึ่งในการพัฒนาเทคโนโลยี โดยจะเห็นได้จากการที่เกาหลีใต้เป็นประเทศที่อยู่ในระดับแนวหน้าของโลกในอุตสาหกรรมหลายด้าน เช่น เซมิคอนดักเตอร์ การสื่อสาร เทคโนโลยีด้านอวกาศ เทคโนโลยีทางนิวเคลียร์ที่ใช้ในกิจการพลเรือน

ในช่วงที่เกาหลีใต้ใช้นโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมส่งออก เป็นช่วงที่เกาหลีใต้มีการขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษาอย่างรวดเร็วมาก ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการ

สร้างศักยภาพของเกาหลีใต้ในการเรียนรู้และรับ
เทคโนโลยีจากต่างประเทศมาพัฒนาการส่งออก

รายงานนี้แสดงให้เห็นว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาทุนมนุษย์มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่มีความเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับสูง

ทุนมนุษย์นับเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เศรษฐกิจของเกาหลีใต้เติบโตอย่างรวดเร็วเหนือความคาดหมาย เพราะเกาหลีใต้มีแรงงานที่มีการศึกษาดีอย่างเหลือเฟือ ซึ่งพร้อมที่จะดูดซับเทคโนโลยีจากต่างประเทศ เพื่อนำมาสร้างความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีให้แก่เกาหลีใต้

นอกจากนั้น ความเติบโตทางเศรษฐกิจได้ช่วยให้เกิดความต้องการทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามความเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วของเกาหลีใต้ไม่ได้เกิดจากความสำเร็จในการพัฒนาทุนมนุษย์เพียงอย่างเดียว

แต่เกิดจากยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เน้นความเสมอภาคและ
ให้ความสำคัญกับโลกภายนอกด้วย

รายงานได้แสดงให้เห็นว่าการให้ความสำคัญกับ
โลกภายนอกมีความสำคัญมากต่อการเติบโตอย่างรวดเร็ว
ของทุนมนุษย์ ทั้งนี้เพราะยุทธศาสตร์ดังกล่าวก่อให้เกิด
การจ้างงานเป็นจำนวนมากและต้องพึ่งพาทุนมนุษย์มาก
ขึ้น ทำให้เกาหลีใต้มีการลงทุนเพื่อการสะสมทุนมนุษย์
เป็นอย่างมากและรัฐบาลก็ดำเนินนโยบายที่แข็งขันในการ
ให้การศึกษาและฝึกอบรมแก่ประชาชน

การผสมผสานระหว่างความเติบโตทางเศรษฐกิจ
อย่างรวดเร็วกับการกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกัน เป็นอีก
ปัจจัยหนึ่งของความสำเร็จในการพัฒนาทุนมนุษย์ของ
เกาหลีใต้ ความเท่าเทียมกันในการกระจายรายได้ทำให้
ประชาชนส่วนใหญ่มีความสามารถที่จะจ่ายให้กับการ
ศึกษาในระดับที่สูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ปัจจัยที่สำคัญอีก
ประการหนึ่งก็คือความเป็นเลิศทางการศึกษาของเกาหลีใต้
ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพนั่นเอง

บทเรียนสำหรับประเทศไทย

กรณีของประเทศเกาหลีใต้ที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ที่ส่งผลซึ่งกันและกันระหว่างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการศึกษา โดยมีเงื่อนไขของบริบททางเศรษฐกิจแบบเปิดรับการแข่งขันจากภายนอกและการพัฒนาที่เน้นความเสมอภาคดังที่นำเสนอข้างต้นนั้น มิได้เกิดขึ้นเฉพาะเกาหลีใต้เพียงประเทศเดียว แต่ยังเกิดขึ้นในประเทศอื่นเช่นเดียวกัน

ทั้งนี้ จะเห็นได้จากการนำข้อมูลของประเทศต่างๆ 57 ประเทศ มาหาความสัมพันธ์ระหว่างการค้า การกระจายรายได้และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งปรากฏว่ามีความสัมพันธ์กัน

นอกจากนี้ ยังมีผลการศึกษาเรื่อง “การไขปริศนาทางการศึกษา : การกระจายการศึกษากับการปฏิรูปเศรษฐกิจ” (Addressing the Education Puzzle : the Distribution of

Education and Economic Reform) ของ Ramon Lopez, Vinod Thomas and Yan Wang ซึ่งใช้ข้อมูลของประเทศ ตัวอย่าง 12 ประเทศ ปรากฏว่า การศึกษามีผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก หากระบบเศรษฐกิจมีลักษณะเปิด แต่ถ้าหากระบบเศรษฐกิจเป็นแบบปิดหรือมีนโยบายที่เข้มงวดมาก การศึกษาจะส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจน้อยมาก ผลการศึกษาของธนาคารโลก(อ้างถึงในรายงานเรื่องเดียวกัน) ก็พบว่าอัตราความเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วงปี 2508-2530 ในประเทศกำลังพัฒนา 60 ประเทศจะอยู่ในระดับสูงสำหรับประเทศที่ประชากรมีการศึกษาสูง และในขณะเดียวกันก็มีความเปิดกว้างทางการค้า ซึ่งจะเปิดกว้างได้มากน้อยแค่ไหนนั้น ขึ้นอยู่กับประชาชนว่ามีการศึกษาดีพอที่จะดูดซับข้อมูลและเทคโนโลยีที่ได้มาโดยการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศได้ดีเพียงใด

ผลการศึกษาข้างต้นยังแสดงให้เห็นว่า การนำตัวแปรด้านกระจายโอกาสทางการศึกษามาพิจารณาด้วย จะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษา กับผลผลิตหรือรายได้ต่อหัวมีนัยสำคัญทางสถิติเพิ่มมากขึ้น ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวก็สอดคล้องกับกรณีของประเทศเกาหลีใต้ ที่การกระจายรายได้มีส่วนทำให้การศึกษามีความสัมพันธ์กับความเติบโต

ทางเศรษฐกิจ เพราะการกระจายรายได้ของประเทศเกาหลีใต้มีส่วนทำให้เกิดความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษา เนื่องจากค่าใช้จ่ายทางการศึกษาส่วนใหญ่ตกเป็นภาระของผู้ปกครองและผู้เรียน

จากข้อค้นพบและข้อมูลในเชิงประจักษ์ของประเทศเกาหลีใต้และประเทศอื่นๆ ดังกล่าว น่าจะนำมาพิจารณาเป็นบทเรียนที่จะเป็นประโยชน์สำหรับการจัดการศึกษาของประเทศไทย

เมื่อพิจารณาจากบริบททางด้านเศรษฐกิจ ที่มีส่วนทำให้การสะสมทุนมนุษย์และการพัฒนาการศึกษาของประชาชนมีความสำคัญและมีความจำเป็นเพิ่มมากขึ้น โดยจะต้องเป็นระบบเศรษฐกิจแบบเปิดที่ตอบสนองเศรษฐกิจภายนอกและมีการแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ในโลก จะเห็นได้ว่าระบบเศรษฐกิจดังกล่าวเป็นระบบที่ทุกประเทศกำลังเผชิญอยู่อย่างมีอาจหลีกเลี่ยงได้ ประเทศไทยก็มีนโยบายทางเศรษฐกิจที่เป็นระบบเปิดนี้ด้วย เพราะเป็นไปไม่ได้ที่จะปิดประเทศ ไม่เปิดรับกระแสเศรษฐกิจของโลกในยุคปัจจุบัน นโยบายทางเศรษฐกิจเช่นนี้ยังทำให้การศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถที่จะตอบสนองกับโลกภายนอกอย่างฉลาด รู้ทัน มีศักดิ์ศรีเท่าเทียม และไม่ตก

เป็นเบี้ยล่าง หรือตั้งรับการกระทำของประเทศอื่นเป็นเรื่อง
สำคัญ

แต่เมื่อพิจารณาคุณภาพของคนไทยและการศึกษา
ของไทยแล้วปรากฏว่าด้อยกว่าประเทศอื่นๆ อย่างน่าเป็น
ห่วง ไม่ว่าจะเปรียบเทียบกันในเรื่องปริมาณหรือคุณภาพ
หรือว่าใครเป็นผู้ประเมินก็ตาม ด้วยเหตุนี้ ประเทศไทยจึง
ต้องตกอยู่ในภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจดังที่เป็นอยู่ใน
ปัจจุบัน ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าคนไทยมีคุณภาพ
ด้อยกว่าคนในประเทศอื่นๆ ทั้งในด้านความรู้ ความ
สามารถ และจริยธรรมคุณธรรม ดังจะเห็นได้จากหลักฐาน
ข้อมูลการเปรียบเทียบความสามารถในการแข่งขันของ
IMD ข้อมูลการประเมินผลของ IEA และข้อมูลการจัด
อันดับมหาวิทยาลัยของ ASIA WEEK ที่แสดงให้เห็นว่า
คนไทยมีประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการทำงาน
น้อยกว่าคนในประเทศเอเชียส่วนใหญ่ ในขณะที่ระดับ
และคุณภาพทางการศึกษาของคนไทยก็ต่ำกว่าคนใน
ประเทศอื่นๆ เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับ
ประเทศเกาหลีใต้แล้ว ประเทศไทยยังด้อยกว่ามาก

ด้วยเหตุนี้ จึงไม่น่าแปลกใจที่ประเทศเกาหลีใต้
สามารถฟื้นตัว ภายหลังประสบภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ

ได้อย่างรวดเร็ว ในขณะที่เศรษฐกิจของประเทศไทยยัง
ทรุดตัวอยู่ ทั้งนี้ เป็นเพราะประเทศเกาหลีได้มีการสะสม
ทุนมนุษย์และมีการพัฒนาการศึกษาอย่างยาวนาน อีกทั้งคุณ
ภาพทางการศึกษาของประเทศเกาหลีได้ก็อยู่ในระดับแนว
หน้า เหนือกว่าประเทศอื่นๆ รวมทั้งประเทศที่พัฒนาแล้ว
หลายประเทศ ทั้งๆ ที่งบประมาณที่รัฐจัดสรรให้กับการ
ศึกษาของประเทศเกาหลีได้ต่ำกว่าประเทศเหล่านั้น แสดง
ให้เห็นถึงการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการที่เป็น
เช่นนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะประชาชนมองเห็นความสำคัญ
และเข้ามามีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษา
และผลจากการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม ทำให้ประชาชน
ชาวเกาหลีได้สามารถแบกรับภาระค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา
ให้กับลูกหลานได้อย่างทั่วถึงทัดเทียมกัน ซึ่งทำให้เกิด
ความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษา และมีส่วนต่อยุ่
ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการพัฒนาเศรษฐกิจให้
มีความสำคัญมากขึ้น

จากประสบการณ์ข้างต้นของประเทศเกาหลีได้
ประกอบกับความอ่อนด้อยทางการศึกษาของประเทศไทย
และคนไทย ซึ่งกำลังเผชิญกับระบบเศรษฐกิจแบบเปิด
กว้างและไร้พรมแดนในปัจจุบัน จึงจำเป็นที่จะต้องเร่ง

พัฒนาการศึกษาของไทย ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ เพื่อยกระดับและคุณภาพทางการศึกษาของคนไทยทั้งประเทศ

ทั้งนี้ รัฐจะต้องให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา เพื่อให้คนไทยทุกคนมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาขั้นพื้นฐาน รัฐจะต้องให้ความช่วยเหลือและดูแลให้ทุกคนได้รับการศึกษาดังกล่าว รวมทั้งให้การอุดหนุนค่าใช้จ่ายแก่ผู้เรียน ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้มีครอบครัวที่มีฐานะร่ำรวยพอที่รับภาระค่าใช้จ่ายเหมือนกับชาวเกาหลีใต้ เนื่องจากการกระจายรายได้ของประเทศไทยยังมีความเหลื่อมล้ำกันมาก จึงจำเป็นที่รัฐจะต้องให้การอุดหนุนค่าใช้จ่ายเพื่อให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา โดยเฉพาะเด็กที่ด้อยโอกาสและเสียเปรียบ จะต้องให้การอุดหนุนเป็นพิเศษ

นอกจากนั้นก็ควรสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่บุตรหลานในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ เช่น ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษาโดยกระจายอำนาจทางการศึกษา หรือสนับสนุนให้ผู้ปกครองหรือองค์กรต่างๆ ของสังคมเข้ามาจัดการศึกษา

เป็นต้น นอกจากนั้น จะต้องพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ เพราะการจัดการศึกษาที่มุ่งให้ประชาชนได้รับการศึกษา สูงๆ เพียงอย่างเดียว คงไม่มีประโยชน์อะไร มีแต่จะทำให้ เกิดความสิ้นเปลืองทรัพยากร ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา รวมทั้งการติดตามประเมินผลเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอด เวลา จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่รัฐและทุกส่วนของสังคมจะต้อง ท่วมเทและลงทุน เพื่อพัฒนาเด็กไทยและคนไทยให้เป็น ทรัพยากรที่มีค่าสำหรับการพัฒนาประเทศในสภาวะ เศรษฐกิจปัจจุบันต่อไป

คณะผู้จัดทำ

- ที่ปรึกษา

ดร.รุ่ง

แก้วแดง

ดร.นงราม

เศรษฐพานิช

- ผู้แปล

นายสายนั้นนท์

หัสติน

- ผู้พิจารณาและเรียบเรียง

ดร.รุ่ง

แก้วแดง

ดร.นงราม

เศรษฐพานิช

- จัดทำรูปเล่ม

นางสาวรัชฎ์ลักษณ์

ภูกัน

- ออกแบบปก

นายสายนั้นนท์

หัสติน